

NÉMETÚJVÁR ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

— Előfizetési árak: —
Negyedévre 2 korona. — Félévre 4 korona.
Egész évre 8 kor. — Egyes szám ára 20 fill.
Hirdetések és Nyilttetek díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő:
Dr. J. USAPLOVICŠ ELEMÉR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Németújvár,
25. sz. — Laptulajdonos: Bartunek Béla, hova
az előfizetési és hirdetési díjak küldendők
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

A megértő lelkek karácsonya.

Midőn a személyes Őserő a borzalmas káoszról viágokat hívott a létbe, éj borult a pusztá és türes földi bolygónkra. Ennek az éjnek még a gondolata is megdöbbsent. De ime, a teremtés e nagy éjszakájában hirtelen óriási méretű küzdés támad; küzdelem a törtetés, a világoŝság, az alakulás, az élet felé. S ama borzalmas éjszaka küzdelmének tragédiája belevésődött a világmindenségbé; oda rajzolódott bolygónk belsejébe s a hegyek fellegormaira. . .

Az emberiség a bünbeesés után évezredekig a szakadatlan tévedések és szenvedések szörnyű éjszakájában botorkált. Keresve az igazságot, a legfőbb rejélyeknek oly megoldását és a Teremtőhöz való viszonyának oly kapcsolátát, amely nemes valójának megfelelné, utána kapott a leghetetlenebb hiteknek, szemfényvesztéseknek, bölcséletnek . . . az egyik nem elégitette ki az igazság utáni vágyát, a másik értette erkölcsi érzését . . . egy seml felelt meg neki. Egyforma tisztelte fürkészve a jót s a maga boldogságát, fürtelemből fürtelembe sülyedt; minden teremtményből ki próbálta sajtolni az életet adó *soma*-t; kísérletezett mindennemű élvezettel, mely az egyesnek kínálkozott; minden eszközzel, mely a társadalom kezében volt. Minden hasztalan; mindenütt csalódás. Egyre mélyebben érezte, hogy elvesztette a boldogsághoz valahogy nélkülözhetetlen elemet s álmódozott róla, közben fölfelé tekintett.

S a Gondviselő nemis szemléltés részvét nélkül az emberiség eme tévedését, epedését. Már az ember első bukásakor megígérte, hogy mentő kezét nyújt neki. Aztán, hogy ez igen nagyhorderejű ígértnek emléke tünekezni kezdett, választott nemzetségeket ihletett meg. Az Istentől eredő vallás ragyogó, meghasadt felhőből kimosolygó fénysugárként vonult át az embe-

riség sötét tettein; az igazság ígái, melyek után mohón epedtek az elmék, egyre sürűbben hullottak a magasból; a felülről jövő szabadulás ígértetei egyre határozottabban ujultak meg. Minél közelebb jutottak az idők teljességéhez, az Isten után epedő szívek annál élénkebben dobogtak; annál többször mutatták meg Sokrates gondolataival, Tacitus, Svetonius tollával, az agg Eleázár és a Makkabeusok véreinek vértanu hullásával vágyukat az erkölcsi jó, a lelkiség után.

S mikor már annyit szenvedtek az emberi elmék, annyit könnyeztek a szívek, hogy teljesen megbizonyosodtak arról, hogy csak felülről jöhet a szabadulás, az ígért isteni módon teljessült; milliószor jobban, mint ahogy az emberiség remélté, álmódta! Ő maga emberré lett, s mint mester és szabadító szállt le e kis bolygóra, magával hozva fényt és életet.

Mihelyt megjelent, az álmából fölrezzent földön kezdetét vette az az óriási arányú erkölcsi átalakulás, mely az emberi szellemet a haladás ösvényére vezette. A betlehemi jászol sarkpontja lett a civilizációnak; onnan indult ki a világ szellemi és erkölcsi átalakulása.

Valamint a delejvas megérzi az északi fényt, a napnak villamos kitérészeit, úgy érezték meg a megértő lelkek, hogy ezen égi eszmék nekik valók teljesen; ihletten is tárultak föl termékenyítő hatásuk előtt, mire eleven szenvedélyes viszonyba léptek a szeretet izzó tüzével és a szerelem szenvedélyével kapcsolódtak a transcendencia valóságához, Istenhez. S oly elragadtatás, meg boldogság lett akkor osztályrészüik, aminőt sohasem ismertek. Figyeljünk csak meg a katakombák falfestményein: ott áll kiterjesztett karokkal az „imádkozó”: derűlten, ráfeledkezve az égre, mintha föl akarna lépni. Ujjong a boldogságtól, reszket

a gyönyörtől a világfőlényesség és az önuralom szímfóniáiban . . . Ilyennek festették a lelket, mikor rátalált a krisztusi világra.

Az ember Krisztus előtt nagy titok volt magamagának. Nem tudta becsülni méltóságát, mert nem ismerte. Krisztus előtt nincs is ember. Előtte az ember csorda-ember, a ki táplálkozik, kéjeleg és fölfordul, ahelyett, hogy meghalna. Volt akkor is kulturája, művészete, ipara, kereskedelme, leleményessége . . . de hiányzott rajt az erkölcsi nagyság vonása: nem volt emberi élete.

Az Istenember visszaadta eredeti méltóságának tanítva, hogy lelke több mint az egész mindenség; hirdette a testvériséget, benne az egyenlőséget s vele az igazság törvényét. „Mindnyájan egy Atyának vagytok gyermekei”. Ez ismeretlen, büvös hatású szóra könnyes szemét fölemelte a porból az a letiport rabszolga s könnyebbnek találta láncait . . .

Ez az eszme, melyet sem a bölcsészek, sem a törvénytudók nem ismertek, a civilizáció csirája. Lassan hat, mint lassan működtek azon egyetemes erők is, melyek az anyagi világokat alakították ki; lassan terjed, mert Krisztus nem akart forradalmat, hanem reformot: nem erőszakkal, hanem műveltséggel . . .

De az egyenlőség csak csontváza a civilizációnak: benne az éltető elem a — szeretet.

Ismeretlen szó volt ez az ókorban. A bölcsék nyilván hirdették, hogy a szív megindulása, a szeretet és az irgalmasság gyengeség, a szív fogyatkozása. Cató szerint az irgalmasság csak az elaljasodott szívekben terem meg . . .

A szeretet tüzét is Krisztus hozta a világra. „Szeressétek egymást, mert ez az új parancs” és az isteni szó nyomában vakító fény és világoŝság tört elő s megkezdődött a világoŝ-

ság harca a sötétséggel. A szent eszme fénye áttört a felhőkön, fölkereste a legelrejtettebb zugot, hogy azután bevigye oda a napfényt, az életet, a civilizációt. Ez a fény megtermékenyítette az emberi szellemeket, meggyőzte a szíveket. S ez az ő legnagyobb dicsősége. Ez nagyobb diadal, mint ha az egész világ rendszerét fölforgatta volna; mivel semmi sem oly kevés, makacs, megálgalodott, mint az emberi szív ennek meghódítása legszebbike a betlehemi barlangból kisugárzó erő győzelmének.

Azért oly kedves, megható, himnikus örömököt fakasztó ünnep a szent karácsony, mert a leghatalmasabb és egyedül boldogító hatalom, a szeretete ünnepe.

Ne higgye senki, hogy az Urnak 1914-iki évében, amidőn jobbra-balra csapkodnak a sötét embervér-folyój hullámai, falvak, városok látja festékes pirosra az ég peremét, az ottlönöket a zokogó árvák és özvegyek panasztalan sírása tölti be... ennek a kedves ünnepnek is megese!

A megértő, szeretettől ittasult krisztusi lelkek, kiknek szellemi és erkölcsi égboltozatán napsugaras derű, Catánia olajfái virulnak és csillagai ringanak ragyogva, mélyben n élékíta szent karácsonyt, — a mely másnak csak eszme és üres fogalom — mint üdvözítő valóságot mint bármikor. Valamint a napot csak akkor látja tisztán a csillagász, mikor egy bolygó reá veti árnyékát, úgy ők is a világháboru árnyékában látják tisztán; csak a betlehemi barlangból kisugárzó eszmékben az üdv, a boldogulás.

Szemük mélyebb fényben ragyog föl, szívü dések árnyékán az öröm Paradiso ja, derűs reflexe csillámlókat. Örömlük betlehemi örök gondolatokból fakad, lelkük tavaszának reményéből paráznál mely nem engedi, hogy katasztrófákon, a szennyes szándékuak okozta sötét embervér-folyó hullámain szomorkodjanak, a sirba, a lemondás árkába tartsanak, hanem sasfiakként áttörve a fellegek homályát, azon a napsütéses ösvényen járjanak, mely az égbe tör. Csüggedt bánkódás helyett idejüket az irgalmasság cselekedeteire fordítják. Hisz tisztá öntudára krisályosodott ki bntük azon igazság, hogy a siron utli boldogság aranysugarai a földi élet szívéből, szerette műv-iből szövednek.

Uralkodó gondolatuk, kizárólagos érzelmük a szeretet s ennek virága, a jóság páthosza.

S mire van inkább szüksége korrunknak, mint jóságra és szeretetre. Nem kell e kornak semmi más, mint hogy szeressék.

A multak tanúságai szerint tudomány, erőszak, lekicsinylés esm a

társadalom sebeit nem gyógyítja, sem új irányokat nem vág. De gyógyít mindent: a sötét és sebzó kétely, a gunyosan kacagó és átkozódó keserű kétségbeesés birodalmában, az emberiség arcára új, tüde vonásokat szór a szeretet virága, a jóság, az arisztokratalelkek ezen ösztönös ereje, az uri, kultur ember magaviseletének ez a varázsa. Ez az egyetlen bizonyíték, melyre az emberi gonoszság nem tud megfelelni, az egyetlen kincs, mely gazdagít; mert nem az az igazi gazdagság, amelyet el kell hagyni, hanem az, amelyet az ember magával visz: s a leggazdagabb is azt fogja magával vinni, amit oda adott.

Patet Agnell

KARÁCSONY NAPJÁN.

*Itt van már anyáskám szép karácsony napja,
Ugye, de még sem jött haza édes apa?
Azt mondtad, hoz nekünk idegen országból
Sok szípet, gyógygőrt mindent a jarcból.*

*Micinek nagy babát nevelés szemekkel,
Sír is meg kacag is, ha felébred reggel.
Nekem hoz paripát, aranyos kantárral.
S én is elmehetek harcolni apával.*

*Ülöm majd a orosz vigom a szer békét,
Én is áldozom majd hazámért véremet.
Azt is, hogy igérted, hogy ha apa: megjő,
Lesz majd meleg ruhám s lesz majd szép
[uj cipő.]*

*Szobánk nem lesz hideg, nem dől meg benne,
Félmelegül minket apánk szeretete.
Csillt édes fücskám! nézd a sok csillagot,
Apánska két szeme egyikből ránk ragyog*

*Két fehér paripán elment apa messze,
Onnan sugárzik le meleg szeretete.
Aludjál csak fiam! álmodjál szépeket!
Az anygalkák mondanak tenéked meséket.*

*Majd ha megnélsz nagyra s lesz ő a paripád,
Álmeződ te magad a gonosz szerb királyt.
So apád merre van, meg kérdeződ lád.
Hulljon el annak is minden egy csepp vére.*

Hechinger Gézáné.

Karácsony . . .

Tiszta fehér hóleppellel, mint az ártatlanság maga, borult reánk a szent karácsony napja. Dobogó szívvel türelmetlenül szoktuk várni az ünnepnapot, mely a szeretet s béke ünnepe! Oh mily boldogság lenne, ha lelket felemelő áhitattal elmerülhetnénk az emberszeretet, megbocsátás és könyörület erőnyeiben, ha minden fenntartás nélkül át engedhetők magunkat a szent karácsony ültetének s zsolousmákat zenghetnénk isteni kisdnek.

Milyen boldogság volna!

De ezen boldogságot otrombán megzavarja a vész hír, a harangok és csengtyűk kedves beszédet elnyomja az ágyuk döngő szava, a jámbor zarándokok lépéseit a hűsereg dübörgő rohama s ájtatosimát a harc riadó! Lángban áll s vérben furdik az egész világ! Gyilkos gyűlölettel ront egy

másra az öldöklő fegyverek különböző neme. Ágyu és puska, kard és szurony halálos sebet ejt az emberek millióin! A fehér hó helyek lassan szállingóznak s elborítják a hatalmaszt, hogy ne lassuk, ne halljuk az éjcsetek vergődő nyögését, ne halljuk a dübörgő ágyuk szavát, ne halljunk semmit se, csak a karácsonyi békét s reményt hirdető csengtyű szavát. Hanem lehetséges ez? Lehet-e nem látni a vértakokat, melyek egész Európán végighömpölögnek, el lehet-e felejtetni, hogy ez idei karácsony alá nem ül az apa, a férj, a testvér, — akik talán már kint a fagyos s idegen földben porladnak?

Oh szent Karácsony, te békét is szeretetel hirdető karácsony, — erjed — siess el innen, keress magadnak tanyát ott, hol a, harangok templomba hívó szavát nem zavarja meg az ágyuk bömbölése! Nekünk most meg kell vívunk az igazságért a magyarságunk győzni kell és felmagasztaltatni abban a tandatban, hogy az igazságért; harcol! Erjed te szent karácsony szállj le ellenségeink táborába, s békét s szeretetet hirdető zsolousmáiddal zengjed a lelkükbe bntük megismerését s megbánását! Menj vidd el az üzenetet a harcléren küzdő fiainkhoz, hogy győzni fogunk, győznünk kell, mert az igazság győzni fog!

Mi pedig forduljunk áhitattal a magyarok Istenéhez, ki ezer éven át megvédte szép magyar hazánkat, — kérjük, hogy engedje vizitatni szereiteinket, hogy jövőre teljes pompájával eljöhessen a béke s szeretet karácsonya! . . .

*„Magyarok hatalmas Istene!
Vészelyben országunk!
Fájós szívvel, könnyes accal im
Tehozzát kiáltunk!
Most terjeszd ránk védo karod,
Eszedze kérünk!
Ki ezer ének csatáiban
Ottalmastad népünk.
El ne fordítsd arcod tőlünk.
Jóságos Istenünk:
Vezsd dicső győzelemre
Harcoló seregünk!
Adj új erőt hős fiaink
Laukáló karjának,
Szívtsd fel ontó könnyét
Az elhagyott árváknak!”*

S. I.

Boldogok akik irgalmasságot cselekesznek.

— P. Kovács. —

Mégegyszer rápillantott, nagy fekete szemébe könny töltött s lecsukódta. . . le mindörökre.

Ervin ott állt megkövültén. Szeretett volna sirni, de valami titokzatos erő nehezedett rá, mely fásultá tette őt az anyai tetem mellett. Közben a fagyú mécses is utólsót lobbant s mély csend, borzongós sötétség töltötte be a halottas szobát.

December 23-ikat irtak akkor a naptárak.

A forgalmas város lakói eleve nében, életrevalóban sürgölödtek a gáz és villanyfényel bavalágitott utcákon, mint máskor. Csilingelő szának siklottak végig a keményre fagyott, havas utakon; pajzán nevetések, hahoták hangzottak a fényes éjszakába s senki sem gondolt arra, hogy míg mindne oly vig, mind a patogó tűz, addig vannak szívek, melyeket fájdalom szagrat. . . fájdalom. . . emészto fájdalom!

De hát mit tehet az ember ilyen

környezetben? vajjon mit használtak volna egy édesanyát sirató gyermeknek szavai ennek az érzéketlen tömegnek, mely a részvétet, az irgalmat, a szeretetet csak hírből ismeri? Vajjon mit az árva kebléből feltörő panaszos sóhajok, midőn lelkünkben az utolsó nemes szikra is kialudt, emlékeztette volna legalább homályosan arra. Valamennyies Isten fiak s így testvérek vagytok.

De hagyjuk ezt. Amit az emberek nem, azt az elszenderülés tündére megtette.

Jóságos álmot bocsájtott az alig nyolc éves gyermekre, ki a harmadik emeleti padlás szoba dermesztő hidegben még mindég a meghalt édes anya fagyos arcát csókolgatta,

Elvezette tejjel-mézszel Jolyó Kánaánba, hol az ő édes anyukájával, verőfényes nyári napn gondatlanul lepkét kergettek; majd rózsát és liliumot szedtek; daloltak, énekeltek. S a kis fiu oly végtelenül boldog volt. Hidegségtől szederjes arcára mosoly ült, megsimogatta édes anyja homlokát s vigasztalta:

Lám, lám anyuskám, ugye megmondtam, a jó Isten szeret minket. Látod most már nem kell addig várnod, míg nagy leszek. Örülj hát, többé ne légy oly szomorn, mert nézd ez mind a miénk.

Es a szenvedők, szomorúak, nélkülözők legbensőbb és leghivebb barátja: az álomtündér, újabb és újabb szépségekkel gyönyörködte a szendergő gyermeket.

Mily fokozódott volt azonban a kis fiu fájdalma, midőn felébredt s megint ott találta magát éhesen, összefázva az utolsó kialudt szikra mellett. Mily újabb tövisek nyiláltak a mégcsak boldogságot élvezni hivatott gyermekre, mikor látta hogy ő már többé senkinek sem mondhatja édes anyám; midőn látta hogy nem, lesz többé, ki szívére ölelé, csókjával elhalmozná, ha beteg.

Sokáig tépelődött így a szegény árva magában, míg nem valaki halkán kopogtatott az ajtón.

Erdőn felbolygón közeledik a rozoga ajtó felé, erőlenül félretolja a závárt s megnyitja a jövevény előtt.

— Ervin, Ervin — hangzik e percben egy szőke haju, tej arcú gyermek édesen csilingelő szava.

— Nézd ezt az én mamám küldötte.

S avval letette a nagy kosarat kis ujjait kedves naivsággal szájaához emelte s türelmetlenül tipergett-toporgott.

Ervin némán nézett magaelég egy darabig. Ismerte ő ezt a kis szőszkét játszótársát, a szomszéd kertészék Toncsi fia s mégis most úgy nézett rá, mintha még sohasem látta volna. Majd bánatosan megszólalt:

— Vidd Toncsi vissza, amit hoztál, nekem nincs már anyuskám, meghalt.

A kis szőszke erre abbanhagyta a toporgást, ártatlan kék szeméit megreven függesztette kis pajtására s a

czodálkozás legmagasabb hangján csusztak ki ajkáról a szavak:

— Jé, igazán?

S futott a mint a szőlővész, hogy a hirt minél előbb tudassa másokkal.

Nem tellett el három perc, a nagy bérház majd minden lakója megindult halott vizitre.

Ez is hümmögetett, az is hümmögetett némelyek még sajnálkozni is megpróbálták s azután, ahogy jöttek, úgy el is mentek.

Még a házmeister volt a leghumánusabb Telefonált a halott szállító iné etnek, a gyereket meg egyszer megebádatette. De evvel azután vége lett mindennek, vége, mint a szegény özvegynek,

Dél után már ott állt a fekete kocsi. Gyalutlan öt szál deszka közé tették a viaszsarga tetemet s nem kérdezték meg a síró gyermekétől: engedi avagy se, a lovak közé ültött a durva kocsis s vitték, vitték az ugynevezett m. kir. bonctani intézetbe.

De itt sem maradt sokáig. Dec. 24-én délelőtt most más halottal egyetemben a rákosi temetőbe vitték, ott elhantolták, hogy nyugodjék békében a feltámadás napjáig.

Utolsó utjára nem kísérte ki senki. Nem volt ki egy könnyet törölt volna ki érette szeméből. . . csak egy kis gyermek, az is éhesen, rongyosan, kékre fagyva ott messze a zajos fővárosban, hontalanul, apátlanul-anyátlanul csatangolva az utcákon.

Dec. 24. Lassan ködereszkedik a városra. A lámpák egymás után gyulnak ki az utcákon. A járó-kelők száma egyre fogy s méltóságos, ünnepies hangulat tölt be mindeneket.

Este hat óra felé már az utcák kihaltak, ami elég megmagyarázható, mert legalább e nagy napon, még a vallásos gondolatokban vérszegény városi nép is szeret megpihenni, megnyugodni a karácsonyfa illata mellett meleg szobákban.

Dr. Galambos is ezért törkedett hazafelé. Irodáját jóval előtte lezárta s gondolatokkal, érzelmekkel telt szívevel járt az egyhangu utcákon.

Még egy éve — mormogta magában — ilyenkor aranyos kis gyermek várt tárt karokkal s most egy rideg szoba, hol nyoma sincs a szeretetnek.

S míg lelkével a mult édes, felejtethetlen emlékeit elevenítette fel észrevétlenül hazatért.

A karácsonyfa mos is fel volt díszítve, mint egy éve — a jó öreg gondolt erre — de valaki. . . igen valaki hiányzott alóla. Valaki, aki ragyogó szemével, apró puha kacsoival megölelné édesapját s úgy örülne a kis Jézus ajándékán.

Galambos lerázta magáról a havat. Bágyadtan, örömtelenül leült a karácsonyfa mellé, szomorúan tenyerébe temette fejét s bűntudásban, elhagyatottságában, mély fájdalom járta át szívét. Azonban gem sokáig bírta ezt azt a nyomasztó lelki állapotot. Egyet gondolt, idegesen megnyomta a csen-

gőt parancsot adott, hogy fogassanyk be.

Senki sem tudta, mit akar az ügyvéd, de nem is kutatták. Ő meg felvette fekete szalon ruháját s mikor a csilingelő szán már készen állott a ház előtt, levitette a karácsonyfát, ő maga is belevetette magát a kényelmes ülésbe s kiadta a parancsot:

— János, a temetőbe.

Igen a temetőbe, hogy legyen a holtaknak is karácsonyuk, hogy tölthesse az szent estét azok között, kik még nem oly régt, oly nagy szertettel csüngtek rajta, de akiker örökre elvesztett, S a szánon oly kedvesen muzsikáltak az ezüst csengők, mintha ők is azt rübesgették volna: így van ez rendjén.

Kilenc óra lehetett, mikor a tárt temető ajtón besiklottak. Kisérteties sötétség vont szemfödött a holtak országára. Végre a 123-as sír mellett megállott.

Galambos leugrott, Villanylámpácskáját felszófolta s megnézte a fejfát.

Itt nyugszik Galambos Margitka, vált olvashatóvá a felirat. »Ez az; sóhajtott fel az ügyvéd s kezdett uiszitikus fény szétáradni.

A rideg, hólepte sír felett kigyuladtak a karácsonyfa gyertyácskái s vig patogással ragyozták be a nyirkos temetőt.

Az ügyvéd áhitatosan nézte a csillogó sírhalmot, szíve oly hevesen dobogott, majd megszakadt. Inletett epekedéssel nézte a rögös dombot s várta, mikor nyilnak meg a nehéz hantok, mikor lép ki onnét az ő kedvesen gögicselő gyermeke. S ebben a percben fájdalmas gyermek sóhaj ütötte meg füleit: Galambos figyelni kezd, először azt gondolja, talán a szél zörgette meg valamelyik száraz ágat, de a panaszos sóhaj megismétlődik.

Galambos megindult a hang irányába s ime egyik sírdomb mellett egy rongyos, fázós kis gyermek zokog, a sírdombra görnyedve.

Az ügyvéd megdöbben. Karácsony éj a temetőben és egy zokogó, árva gyermek. Megpróbálta megszólítani.

— Ki fia vagy?

S velőt szaggató bánatos hang felel.

— Senkié, én nekem már sem apuskám, sem anyuskám Apuskám a lublini csatában halt meg aug. 29-én anyuskám meg tegnap.

Az ügyvéd elérzékenyült. Hiszen ilyenkor karácsony estéjén az emberek is érzékenyebbek, na meg az ő szíve sem volt köből. Megfogta hát a didergő teremts kezét s mély részvétellel szólt.

— Te senki fia se vagy? Ne sírj, árva gyermekem, ezután az enyém leszel!

S lehajolt a gyermekhez, forró csókot nyomott hideg homlokára s újabb parancsot ad a kocsinak.

— János, hagyjuk a holtakat békében nyugodni, hajts haza!

Minek mondjam el a többit? Dr. Galambos megint a világ legboldogabb embere. Új karácsonyfa áll az asztalán

uj ruhában, kedves gyermeki hangon csendül meg a rég nem hallott szö, édes apuskám, új ének száll el a két szeretetben egybe forrott szívből, mely ének glóriáról, a fényes glóriáról ragél bűvös meséket, melyet csakis az irtalmas szívű és jóakaratu emberek képesek azonban feléltetni.

A temetőben pedig, igen, abban a nyirkos temetőben ismét néma csend s borzalmas sötétség uralkodik, csak kis egy illatos fenyőfa hirdeti a békés nyugvóknak.

— *És az a nap, amelyet az Ur készített, Dicsőség a magasban Istennek s béke az irtalmas szívű, jóakaratu embereknek.*

Katona temetés Németújvárott.

A németújvári temetőben egy új sir van! Csak a napokban ásták, hogy lakóját magába fogadja. Csak a napokban helyezték el benne egy ember holt temét és ha valaki a temető úján halad, önkéntelenül is áhítattal, igaz részvéttel néz ezen új sírdomb felé. Ilyenkor azonban nem csak a szomorú hatással járó részvét, hanem bizonyos nemessen felemelő érzés is uralkodik jut bennünkben, mert tudjuk, hogy a sírdomb mélyében egy olyan, volt embertársunk teteme pihen, ki a házárt a harctéren a halállal nézett már szembe.

Egy katona halt meg kórházunkban, egy hős távozott el az élők sorából. Gruber Károly, ehrenchlaschteni, osztrák katona az, ki a harctéren bátran küzdött az igazsáért, igaz ügyünkért és a hazáért, kit az ellenség támadása, a golyók súvítései és az ágyúk bömbölése, meg nem félemlített, ki derekasan kivette részét a hazafiúi szent kötelesség teljesítéséből — és a kit a harctéren szerzett betegség vitt el a sirba. Itt hunyta le a szemét örökre a németújvári kórházban. Itt mondott búcsút az életnek 30 éves korában, messze a szülőföldjéről, messze régi ismerőseitől és rokonaitól. Itt töltötte kórházunkban betegem utolsó napjait és kik vele érintkeztek, csak tisztelni tudták és megszerették. Nem használta a leg gondosabb ápolás, teste gyengült és végre is tudója a sirba vite.

Megsírattuk, eltemettük és pedig úgy temette el Németújvár az ő katona halottját, hogy ennél a temetésnél meghalóbbat, szebbet és fényesebbet rendezni nem is lehet.

Szombaton délután 3 órakor volt a temetés, melyen az egyházi funkciót 4 németújvári ferenc endi szereztes teljesítette. A temetésen részt vett egész Németújvár. Ott voltak a hatóságok, ott volt a Vörös Keresztyegylet; ott voltak az elhalt hős katona társai, kik itt kórházainkban tartózkodnak, ott volt a tűzoltóság, a had stábn egylet; ott volt az egész város és sokan a vidékről.

Igaz részvételt kísértek utolsó útjára Gruber Károlyt, kinek koporsója után egy rokona sem mehetett mert a távozás miatt nem jöhetett el. De kísérte őt utolsó útjára Németújvár egész lakossága és velük és bennük minden nemessen gondolkodó ember részvéte.

A temetés a résztvevők nagy tömegével és méltóságteljes lefolyásával megható volt. Zenekar hangjai mellett haladt a majdnem ezernyi ember-sokaság a kórházból a temetőbe és ott a hely egész sajátságos fekvése, a vár pusztá ormainak képzése, az énekkar szíveshöz szóló éneke és közebe a mozsár lövések durranása — mind-mind összecsapva a legkeményebb szívre is hatással volt és sok szem könnybe lábadt, mikor a hős katona koporsója kezdett a föld mélyébe ereszkedni trombita harsogás és mozsárdurranás között.

Elűnt a koporsó a szemek elől, imát rebegett a meghalt lelki üdvéért mindenki és ekkor utolsó imáit Himnuszát játszotta a tűzoltó zenekar.

A koporsó már lent volt a mély sírben. oszladozni kezdett a nagy embersokaság, de sokáig tartott míg mind eltavoztak, mert egy göröngyöt akart a sirba gurítani mindenki és meg egy utolsó „Isen Hozzád”-ot mondani.

Eltemettük katona halottunkat. A temetés rendezése és melő impozáns lefolyás-nagyon dicséni Németújvár lakosságának nem gondolkodását és nemese érzését.

Sírjában nyugszik a halott katona Nyugodjék békeben.

Meghalt egy katona és eltemettük. Eltemettük, hogy — mint egy hőshöz melő volt és úgy, hogy impozánsabban sehol sem temethetők volna el. Bűs-kék lehetünk városunkra, mely egy idegen, de fiainkkal együtt küzdött hős katona! Ily szépen, ily fényesen temettetőt el. Csak esmeres illeti és minden nemese gondolkodásu ember hálájá kísérheti azokat, kik a temetés rendezése körül fáradtak.

De elismerés illesse a kórházainkban tartózkodó katonáinkat is, kik — mikor egy bajtársuk elhalt, akkor nem a baj, a veszedelem és mulandóság fölött töprengenek, hanem igenis lelkesedve várják az időt, mikor kimenvelemért a harctérre elhalt bejárt-suk helyét is harcolhatnak. Igen, büszkék lehetünk katonáinkra, kiknek nemese hazafias és lelke gondolkodását tükrözi vissza az a sokat mondó vers, melyet egy „*Beleg katona*” ki magát megnevezni nem akarja, juttatott hozzánk:

MEGNALT EGY KATONA.

*Tán keseresen látták
Németújvár felett
Egy apró kis semmi csillag
Füvölt s le is esett.*

*Árva csillagoska volt, de
Láttam, hogy fénylött
Elűtött a többiekől
Lángolt a hős lélek.*

*Egy harcos mult ki vele
Az öveszte fényvel
Az díszöltötte meg a
Hon szeretetével.*

*Isten vedel te, hős bajtárs.
Nyugodjál békével!
Helyetted is harcolunk majd!
Biztos, erős kézzel.*

*Szeretted vigas talca
Árva ügykezőnk
Hogy hazánk elnéseim
Győzedelmeskedjünk.*

Adja Isten, hogy a háboru veszedelme hamarosan elvonjon édes hazánk felett és ne kelljen beteg katonáinknak a halállal ismét szembe nézni. De, ha a sors úgy kívánja — akkor — mint a vers is mondja harcoljanak igaz lelkesedéssel, védje őket Istenünk, küzdjenek a házárt egymással vetekedve és küzdjenek elhalt bajtársuk helyett is, kinek emlékét mi hálával őrizzük, kinek sírdombját mi részvéttel gondozzuk.

Dr. J. Csaplariés Elemér.

Élmények Pinkafőn.

És ime elvetett a sors Pinkafőre is ahova ezideig csak vágyaim és gondolataim szállottak anélkül természetesen, hogy reményem lehetett volna: amelyről ezideig sok szépet hallottam.

Végre egy szép napon nagyot dobbant a szívem, megjött a nememelt alkalom, Pinkafőn tartottak meg a legutolsó lőso-ozást, melyen nekem jelen kellett lennem

Elképzelheti mindenk, hogy telj s volt az örömom, s alig vártam, hogy leszállhassak a vonatról.

Egyszóval megérkezünk a villany körtek és ivámpók fényében tündöklő közösgbe s már az első perc kben igazat adtam azoknak, akik az elmúlt idők során dicső-röleg nyilatkoztak a híres nevezetes Pinkafőről. Szabalyos utcák rendezett utcákkal, legelőbnyire csinos szép házak akarhány emeletes is köztük, vendéglők kényelmes szállodák, kávéház, mindenütt a legelőzékenyebb fogadtatás és bánásmód, mindezek inkább városias színezetet kölcsönöznek Pinkafőnek. Zárda, szőnyeggyár polgári iskola, éleik határszéli kereskedelem forgalmassá teszik, s ez alapon bizony akárhogy más közösg a varmegyében megirigyelheti ezeket az előnyeit.

Hanem az a lősoorozás! Én azt az — — — aktust nem tudom lelni, hanem őszinte de azt a tanácsot adom a pinkafőeknek, hogy ha megyek valamikor meghalják, hogy ilyen bizottság ott akar satort verni, küzdjön ellen minden erejükből, mert nem hiszem, hogy megmarad-e az erdeklődés valakiben Pinkafő iránt. Nem! Én legalább is maródti jelenek arra az időre, barmennyire megszerettem a közösgét.

Szerencsére azonban hamarosan vége volt a nagy eseménynek, s a vonat indulásra készen volt olyan kellemesen megnyugtató lánivalókban, melyek legutolsó rövid időre elfelejtették velem az átél kellemetlenségeket.

Háboru világot élünk, mindenki igyekszik kivenni a részét abból a nagy küzdelemből, amelylyel a harcokból sebesülten vagy beteg visszatért vitéz katonáink keserves helyzetén akarunk minden elképzelhető módon könnyíteni A társadalom ezer formáját és módját keresi ennek a uton utfélen jöleső örömel tapasztaljuk, hogy hőseink jól érzik magukat, s nem győzik dicsérni a mi kedves hölgyeink gyöngédségét s gondoskodását. Akárhányszor közeleg meghatja az embert az őszinte lélekéből fakadó hála, mely egyszerű keresetlen szavaikban megnyilatkozik.

Pinkafőn épen ötletém napján hangversennyel egybekötött mozielőadás rendeztek a hölgyek, amely hangversenyen természetesen ott volt az egész város. Zongora énekszámok váltakoztak a szebbnél szebb vászonra vetített jelenetekkel, a közönség a legnagyobb elismeréssel adóztott a szerep löknek amellet a vörös k. céljára tekintélyes összeg gyűlt egybe.

Horváth Margit kisasszony az előadás után szives volt elfáradni velünk Taxis János Gróf kastélyába, aki a rezidenciája földszintjén néhány szobát rendezett be sebesült katonák részére, emmellett a saját költségén vállalta azok ételmezését is. Jelenleg már a harmadik transzport — 20 embert — élvezi a Gróf ur vendég szeretetét, aki ugyszólván egész nap köztük van és minden lehető elkövet, hogy minél jobban érezzék magukat; személyesen a legközelelőbb barátsággal fogadott és végig vezetett bennünket az összes termeken amelyek a legnagyobbban kényelemmel berendezve, mindent nyújtanak, ami a katonák gyógyulását elősegítse. A tágas, szép konyhában hosszú, kényelmes asztal várja őket a vöröskeresztes hölgyek pompás ételeket készítenek nekik, s elbájoló az a gondoskodó szeretet, amelylyel körülveszik az ő kedves katonáikat.

Szórakozásokról is gondoskodik az ő nemesszívű házigazdájuk. Kötözés, hőmérés, ápolás után H. Margit kisasszony és az ő kedves kollegái zongorának, cimbalmoz-nak, hegedűlnak a katonáknak, a Gróf pedig maga is énekel, szórakozik velük.

Megszólítottam néhányat a sebesültek közül. Mindannyi az elragadtatás hangján nyilatkozott az ő kedves patronusaikról s már előre fájlalják azt az időt, amikor el kell hagyniok ezt az ő menországnak.

Mindezek után a legkellemesebb emlékekkel hagytuk ott Pinkafőt, s szívesen felejtettük azokat a kellemetlenségeket, amelyek eleinte megzavarták a kirándulásunkat.

NIREK.

— **A téli háború borzalmai ellen katonáinknak prémre van szükségük. Akinek van küldje e címre: Hadsegélyző hivatal Budapest Váci utca 38. A posta ingyen szállítja.**

— **Lapunk jövő száma 1915 január 1-én jelenik meg.**

— **Kedves olvasóinknak, munkatársainknak és összes jóbarátainknak igen kellemes karácsonyi ünnepeket kíván a Szerkesztőség és Kiadóhivatal.**

— **Előléptetés.** A király Schwarz Lajost, a vezérkérhez beosztott m. kir. honvédfőhadnagyot, Schwarz Edé kémény-éprőmester fiát — századossá léptette; nevezte ki.

— **A Vörös-Kereszt-Egylet gyűlése.** Emlékező gyűlése volt vasárnap a németújvári Vörös-Kereszt-Egyletnek. Ezen a gyűlésen történt ugyanis az önkéntes ápolónők okleveleinek átadása. Az ünnepeles és nevezetes gyűlést Dömböör Lajos főszolgakiró igazán az alkalomhoz méltó szép szavakkal nyitotta meg. Mindenek előtti megemlékezett Gruber Károly katonai temetőéről és itt köszönet mondas mellett említette, hogy a rettenetes sok munka közt igazán nem is eszedálható azon mulasztását a temetés előkészítőinek, hogy a koporsóra koszorút nem tettek — nemis szivre váltáon hozta helyre — bár nevet nem említett, mindenki tudta, hogy dr. Sik Lajosné. Majd átterve a gyűlés tárgyára. Esetelte azt a szép hivatást, a nemes feladatot, melyet az önkéntes ápolónők magukra vettek nemesező szívűk sugallatára, majd az egész egyület nevében hálás szavakkal köszönte meg pr. Engel Sándor járásorvosnak — mint apollóni tanfolyam vezetőjének odaadó, buzgó, alismerésre méltó fáradozását. Ekkor kedves jelenet játszódott, le az önkéntes ápolónők igaz kifejezésül egy ezüst állványos órát nyújtottak át dr. Engel Sándornak, aki meghaiva mondott köszönetet a megemlékezéséért, de elhárított magáról minden érdemet, mert mint mondta ő csak hazafias kötelességet teljesített. Ő mondott köszönetet az önkéntes ápolónőknek, hogy oly buzgóan hallgatták előadásait és oly odaadóan törekedtek elvállalt feladatk teljesítésére. Kérte az ápolónőket a további buzgó működésre, majd köszönetet mondott dr. Csaplovics Elemér szerkesztőnek, hogy előadásait részlete és legépelette minden ápolónő részére. Végül annak öröme, hogy a mai nap az okleveleket megkapják az ápolónők 20 koronát adott a kórházi katonák karácsonyfájára. Lelkes éjenzés kísérte dr. Engel szavait, majd következett az ápolónői fogadalm letétele. 27 önkéntes ápolónő tette le a fogadalmat és mindegyiknek szemben vissza tükrözött az a nemes benső érzelm és tudat, hogy ők igazán fenkölt s nemes, feladatra vállalkoztak. Leolvasható volt mindegyik arcáról az az erős elhatározás, hogy ők az elvállalt hazafias és nemes feladatot mindenkor hűen és odaadóan fogják teljesíteni, mint a hogy teljesítették is. E megható jelenet után kiosztásra kerültek az oklevelek és jelvények. Ezek után több kisebb nagyobb fontosságú kérdés megvitatása következett és el lett határozva, hogy karácsonyfa ünnepély a Vörös-Kereszt-Egylet körházban 24-én d. u. 3 órakor lesz megtartva, a pótkörházban pedig 4 órakor és mindkét helyen ajándékok kapnak a beteg katonák és kitűnő megvendéglésben részesülnek. A nevezetes ülés véget ért. Dömböör Lajos elnök szavai az éjenzésére fulltak, mely éjenzés spontán megnyilatkozása volt annak a közérzetnek és köztudatnak, hogy az elnök nehéz és sok munkát végzett fáradságot nem kimélve,

— **Az újévi üdvözléseket** talán még egy évben sem volt oly indokolt megváltani mint ez évben. Az üdvözlésekkel járó költészetet vagy annak csak egy részét is adjuk a „Vörös-Kereszt-Egylet” javára és akkor szép, nemes cselekedetet vittünk véghez, mert bizony most támogatásra szorul ez a nemes cél szolgáló egyület. Az újévi üdvözlések megváltási összegét lapunk szerkesztősége átveszi, az üdvözlések megváltóinak nevét apunk közli és az összeget a Vörös-Kereszt-Egyletnek juttatja.

— **A háború.** Itt vannak a karácsonyi ünnepek és a szeretet ünnepén ágyuk-bömbölnék, puskák ropognak, emberek ölik egymást óriási csatáereken. Nem mi vagyunk ennek okai; elleneink kényszeríték reánk ezt a küzdelmet, melyet mi dicsőben és lelkesen harcolunk végig. Nincs az apa, a testvér, a fiu a karácsonyfa mellett, hanem kinn a hőlepte mezőkön, fagyos hideg éj-jelen ért áll a haza határán. Ne sirjon a feleség, az anya, a nővér — kit szeret, azt igaz szeretete erősti a küzdelemre. Az igazságért küzd most megint a magyar és a hazáért és hű szövetségesei a német és osztrák, mind állják a kemény tusát. A karácsonyi ünnepek reménnyel eltelve találunk bennünket, mert a legnagyobb ellenség, az orosz — fut, menekül, visszavonul, adalmasan előrenyomuló csapataink elől. Adjunk hát a Magyarok hatalmas Istenének, hogy így reménnyel eltelve érhejűk meg a karácsonyi ünnepeket. Kérjük a Mindenható adjon erőt, kitartást csapatainknak; vezesse zászlóinkat a végső, dicső győzelemre; nyujtsa felénk védő karát és áldja meg e nemzetet a szent karácsony ünnepén.

— **Kérellem.** Alulírottak ezennel tisztelettel felkérjük Németújvár nagyközség és vidéke mélyen tisztelt polgárait, hogy a szokásos újévi üdvözlések írásbeli tolmácsolása helyett ez irányban fennálló kötelezettségüket a Németújvári Szépitő-Egylet alapjára szolgáló szives adományokkal megváltani sziveskedjenek. Önmagunkat — kérelmünk szives meghallgatása esetén — fáradságtól kíméltük meg, nemes célunkat szolgáló együletünk pedig újabb támogatásban részesítjük ezáltal. Az esetleges szives adományokat jelen lap kiadóhivatala készségesen elfogadja s nyilvános elszámolás mellett rendeltési helyére juttatja.

A szépitő-egylet választmánya.

— **A vármegegyi körházban ápolt sebesült katonák karácsonyfájához adakoztak:** Agócsi Dénes 5 K. Ländler Kálmán 2 K. Rajter János 3 K. Kappel Ferdinánd 2, Nothnagel Mihályné 2 K. Karner Józsefné 2 K. Hanvai János 2 K. Kogelmann Jánosné 3 kor. Flamsch Dezső 2 kor. Peischl János 40 f. Pammer János 20 f. Flamsch Ferenc 60 f. Kogelmann János 1 kor. Resch Mihály 1 kor. Steiner Julia 50 f. Enzler János 20 f. Ernst Ferenc 120 Ernst Anna 1 kor. Pam Samuel 1 kor. Mukr János 1 kor. Lackner József 2 kor. Ruiss Ferenc 1, Graiziger Ottó 2, Konráth János 5 kor. Krauska N. 1 kor. Schober János 30 f. Stalle Ferenc 50 f. Muik János 2 kor. Kneger János 1 kor. Löffler József 40 f. Peischl F. 40 f. Ernst Károly 20 f. Nistl János 1 kor. Hanzl József 40 f. Kranz Lajos 20 f. Unga Ferenc 20 f. Ernst Ferenc 1 kor. Wurmfeld Miksáné 40 f. Maite Teréz 1 kor. Schreiner Ferenc 2 kor. Weber Ferenc 3 kor. Reichl Ferenc 20 f. Illés György 3 kor. Hoanzl József 2 kor. P. Leser Guardian 10 kor. Fischl Gyula 3 kor. Rosenberger Emil 10 kor. Nemesmedves község 12 kor. Szentkut község 31-50 Öllös Antalné 5 5 kor. Kuntár József 1 kor. Természettbeni ajándékokat adakoztak Rejger Józsefné 100 drb cuba szivar, Mayer József Szentkut 3 doboz cigaretta, N. N. Németújvár 400 cigarettát. Dr. Sik Lajosné 60 drb. gyertya Stein Antal sészkutafalu 400 üveg savanyúvíz, Úttelep község 15 férfing 14 alsónadrág, Steiner János Úttelep 1 ing 1 alsónadrág, Prof. Draskovics uradalom 1 szarvas, Szemer József 1 südo, óv szendi Sándorné 12 drb. zsebkendő, Weindinger Barbara felsőmedves 1 gyümölcs kenyér 1 kosár aszaltszilva

— **LOHR MÁRIA (Kronfusz)** a főváros első és legrégebbi csipkésítő-vegytisztító- és kelmefestő-gyárintézője, Budapest, VIII. Baross utca 85. a szakmájába vágó összes megrendéseket gyorsan és jutányosan teljesíti.

— **Lakást** akar kiadni, vagy bérbe venni, hirdessen lapunkban. Egy hirdetés **80 fillér.** Hirdetése biztos sikerre vezet

— **Eskütvőre,** eljegyzésekre bálakra, meghívókát jutányos áron csinos kivitelben készít Bartunek Béla könyvnyomdá-Németújvár.

— **Torta-papírok,** szekrény-papírok különféle virág- és kreppe-papírok beszerzetők Bartunek Béla papírüzletében Németújvár.

Hangulat.

Bágyadtan cirógatja a novemberi nap a halálra gyengült leveleket. Nyáron is talán valami kedves csillagot vesztett el szomorú fátolyalából ritkán villantotta ki fényes arcát a sorvadó-libegő virágok.

Az almafa nyáralkonyatszínű levelei tehetetlenül, rezgő vonalban zizegnek le a porba. Kocsim kerekét csikorgatva gázolják piszkos foszlánnyá. A halhatatlan fenyők, mik karácsonyra úgy megszelidülnek, hideg sötétséggel tekintenek a határszéli hegyekről.

Elértem az akácok magyar rónát; hanem a hegye akácok megdermedt levelei már zörögve inognak. A komoly kőrsek — a mi falunkra azok vigyáznak! — megismeretek; utolsó sóhajtoitak, reszketek és szépségük romjait is elkapta a verőfényben leelkedő pusztulás szele.

A mi kertünkben egy álmadozó hársfa áll; nyugatra néz, mert az irigy szifák a hajnal örömsugarait elfogják előle. Nyáron nem ilyen elhagyott ez a szelid fa; beszédes méhektől roskadoznak gyengefű virágai

Én szeretem ezt a fát; akkor ültették, mikor születtem. Ez megsirat, ha egy őszi napon bucsuzni fogok tőle! Sok nyáron hallgattam alatta a sárgárgó tárogatók kiállításait és a feketerigó esti riasztóját. Ez a fa sápadt arcmarra tűzpirt festeti, halovány véredből illatot fújt. Most elhagyottan áll; csak a zugó telefondrótok reszelik gyenge hűjét és egy mohos kőszobor védí a nagy hegyekről lezszakadó északi szél ellen. A didergő moh könyveintől felzsendült. Merso szobor ez. Lelkembben van elszántsága és ereje. Egy nagy-lelkű Pálffy állította oda valamikor.

A mi házuk fala-féhré, a nap sugara sem teheti ragyogóbbá. De benne egy komoly asszony van; nehéz fekete posztó omlik le róla. Merco vonásai vannak, pedig lehet érzékeny lelke érzésből van. Hivatott. Ugy megnézett. Mer a többieket csak akkor lát-hatja, ha talán álmodik vagy ha elnézi azokat a vörös levelezőlapokat... És még hogy félt engemet!

Mennyire kielégítette látásom eszt a feketeruhás asszonyt! Most hónapokig vidám szívvel teszi hasznos dolgát. **Megdöbbenő** lelkierő és önfeláldozás van benne! az erők képviselik a jó hatalmát, tartják a társadalmat és a szeretet hont, formálják az emberiség történelmét. Az Isten erejének egy szikrája!

Ugy sajnálom, hogy karácsony éjjelén egyedül virraszt majd. Csak öreg imádságos-könyve — ragyogó karácsonyfát kinek állít-tana? — aranyozza be gyászoló ruháját.

És ilyen szívekért érdemes karácsony éjjelén is dideregni és a haza tűzlángban élő csillagát mindenén át követni.

Az utolsó levél...

Című regényi jövő számunkban folytatjuk.

OLCSÓ
FINOM

csinos dobozban 1.50 K-tól 20
koronáig. Borítékban 10—10 drb.
20 fillértől 1 koronáig minden
színből és nagyságban kapható

BARTUNEK BÉLA
PAPIRKERESKEDÉSÉBEN
NÉMETÚJVÁROTT.

Hirdetések felvételnek!!!

Kiss Károly

kőfaragó és szobrász
Körmeny, Rákóczy-utca 23.

Készít és nagy választékban
raktáron tart mindentéle
siremlékeket
szobrászati műveket a leg-
egyszerűbbtől a legfinomabb
és legmodernebb kivitelig!

Olesó árák! — Olesó árák!
Pontos kiszolgálás!

Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz

sakis ez a valódi

kölniviz, kölniviz-pouder és kölniviz-szappan.

Kapható drogériákban, gyógyszertárakban és illatszertárakban.

Ne tessék elfogadni

Kölniviz-szappant, kölnvizet és poudert, ha nincsen rajta az eredeti és egyedül valódi, de sokszor utánzott Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz. Akkor sem kell elfogadni helytelen és utánzott kölnvizet, kölniviz-pouder és kölniviz-szappant, ha az itt jelzett eredeti készítmény nem volna kapható az itt lakhelyén, mert a világhírű cég magyarországi képviselője:

Holczer Emil Zoltán Budapest, VIII. ker., Szigetvári-utca 16
Egyszerű levelezőlapra azonnal válaszol és közli, hol szerezhető be az eredeti minőség

BARTUNEK BÉLA KÖNYVNYOMDÁJA

Németújvár, gróf Draskovich-féle ház.

Mindennemű nyomtatványok izlésesen, gyorsan és jutányosan készülnek. Névjegyek, eljegyzési kártyák, báli és esküvői meghívók, gyászjelentések azonnal elkészítetnek. Kereskedelmi és hivatalos nyomtatványok, falragaszok, levélpapírok, levelezőlapok, borítékok, étlapok stb. pontos kivitelben és jutányos áron.

A „Németújvár és Vidéke“ kiadóhivatala.

E lap részére előfizetések ide küldendők. Hirdetéseket a legelőnyösebb díjszabás szerint elfogad. Állandó hirdetőknak nagy engedményt ad. Kérjen mutatványszámot!